No. of Printed Pages : 3

Sem-VI-Sans-CC-13
(Reg&Back)

2023

Time - 3 hours

Full Marks - 80

*Answer **all units** as per instructions.*
Figures in the right hand margin indicate marks.
Candidates are required to answer
in their own words as far as practicable.

UNIT – I

१ । अधोलिखितेषु त्रयाणां दीर्घोत्तरं प्रदेयम् । (१२ × ३

(क) भारतवर्षे आयुर्वेदस्य परम्परामालोचयत ।

(ख) चरकस्य परिचयं प्रदाय तत्कृते ग्रन्थे दीर्घजीवीताध्यायस्य सारं विवृणुत।

(ग) आयुर्वेदानुसारं रोगानां निराकरण उपायान् आलोचयत ।

(घ) चरकसंहितानुसारं रोगस्य त्रिविध गुणान् लिखत ।

UNIT – II

२ । त्रयाणां सप्रसङ्गं व्याख्या कार्या । (६ × ३

(क) ब्रह्मज्ञानस्य निधयो दमस्य नियमस्य च ।
तपसस्तेजसा दीप्ता हूयमाना इवाग्रहः ।।

P.T.O.

(ख) हेतुर्लिङ्गौषधज्ञानं स्वस्थातुरपरायणम् ।
त्रिसूत्रं शाश्वतं पुण्यं वुवुधे यं पितामहः ।।

(ग) हिताहितं सुखं दुःखमायुस्तस्य हिताहितम् ।
मानं च तच्च यत्रोक्तमायुर्वेदः स उच्यते ।।

(घ) कालवुद्धीन्द्रियार्थानां योगो मिथ्या न चाति च ।
द्वयाश्रयाणां व्याधीनां त्रिविध हेतुसंग्रहः ।।

(ङ) खादीन्यात्मा मनः कालो दिशश्च द्रव्यसंग्रहः ।
सेन्द्रियं चेतनं द्रव्यं, निरिन्द्रियमचेतनम् ।।

(च) सुवर्ण समलः पञ्च लोहाः ससिकताः सुधाः ।
मनः शिलाले मणयो लवणं गैरिकाञ्जने ।।

UNIT – III

३ । अधोलिखितेषु केषांचित् त्रयाणां संक्षेपेण उत्तरं प्रदत्त । (२ × ३

(क) कलियुगे कस्य आयुर्वेद संहिता पाठ्यते ?

(ख) के त्रिदोषाः ?

(ग) कानि पञ्चलवणानि ?

(घ) कः श्रेष्ठवैद्यः ?

(ङ) पुनर्वसु आत्रेयस्य के षट्शिष्याः ?

UNIT – IV

४। वृहत्संहितामाश्रित्य वृक्षायुर्वेदस्य परम्परामालोचयत ।

अथवा

परिवेशे वृक्षस्य आवश्यकतां निरूपयत ।

UNIT – V

५। एकस्य सप्रसङ्गं सरलार्थं लिखत ।

(क) अरिष्टशोके पुन्नाग शिरीषाः सप्रियङ्गवः ।
मङ्गल्याः पूर्वमारामे रोपणीया गृहेषु वा ।।

(ख) शीतवातातपै रोगो जायते पाण्डुपत्रता ।
अवृद्धिश्च प्रवालानां शाखाशोषो रसस्रुतिः ।।

६। अधोलिखितेषु केषांचित् द्वयोः संक्षेपेण उत्तरं प्रदत्त ।

(क) काण्डरोप्याः वृक्षाः के ?

(ख) भूमिशोधनं कथं क्रियते ?

(ग) के शुभवृक्षाः ?

(घ) वृक्षसेचनविधिः कीदृशी ?

UNIT – IV

४। वृहत्संहितामाश्रित्य वृक्षायुर्वेदस्य परम्परामालोचयत । (१०

अथवा

परिवेशे वृक्षस्य आवश्यकतां निरूपयत ।

UNIT – V

५। एकस्य सप्रसङ्गं सरलार्थं लिखत । (६

(क) अरिष्टशोके पुन्नाग शिरीषाः सप्रियङ्गवः ।
मङ्गल्याः पूर्वमारामे रोपणीया गृहेषु वा ।।

(ख) शीतवातातपै रोगो जायते पाण्डुपत्रता ।
अवृद्धिश्च प्रवालानां शाखाशोषो रसस्रुतिः ।।

६। अधोलिखितेषु केषांचित् द्वयोः संक्षेपेण उत्तरं प्रदत्त । (२ × २

(क) काण्डरोप्याः वृक्षाः के ?

(ख) भूमिशोधनं कथं क्रियते ?

(ग) के शुभवृक्षाः ?

(घ) वृक्षसेचनविधिः कीदृशी ?